

Η υποτιθέμενη πτώση και η θεολογική παρερμηνεία

Πρόλογος

Στο παρόν άρθρο, θα ασχοληθούμε με το θέμα του πόνου και της δυστυχίας και πως προσπαθεί η χριστιανική θρησκεία να τα συμβιβάσει με την πρόνοια ενός θεού πάνσοφου, αγάπης και παντοδύναμου. Φυσικές καταστροφές, αρρώστιες, πόλεμοι, άνιση κατανομή του πλούτου και κοινωνική αδικία, πείνα, ποδοπάτηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, εγκλήματα των εξουσιαστών κατά της ανθρωπότητας, είναι μόνο ένα μέρος των δεινών.

Πόσο δίκιο είχε ο **Karlheinz Deschner** όταν έγραφε, «Σε όλο τον κόσμο υπάρχει, υπήρχε και θα υπάρχει μια μικρή μειονότητα που κυριαρχεί και μια μεγάλη που κυριαρχείται, μια μικρή κλίκα δόλιων κερδοσκόπων και μια γιγαντιαία στρατιά ταπεινών και περιφρονημένων. [...] Πάντα κυριαρχούσε η λεγόμενη επιδίωξη της ασφάλειας και της εξουσίας, κυριαρχούσε μια μειονότητα, που καταπίεζε την πλειοψηφία, την εκμεταλλευόταν, την άφηνε να σφαγιάζεται... (**«Η εγκληματική ιστορία του Χριστιανισμού», τ. Α΄, σ. 39**).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Unicef, κάθε 3,6 δευτερόλεπτα πεθαίνει κάποιος άνθρωπος από την πείνα. 300 εκατομμύρια παιδιά κοιμούνται νηστικά κάθε βράδυ. 270 εκατομμύρια παιδιά στις ανεπτυγμένες χώρες, δεν έχουν πρόσβαση στην Υγεία. 400 εκατομμύρια παιδιά δεν έχουν καθαρό νερό να πιούν. Κακή υγιεινή και μολυσμένο νερό, προκαλούν τον θάνατο 4 χιλιάδων παιδιών την μέρα. Οξύ πρόβλημα υποσιτισμού στην Ινδία και στην Κίνα· 221 και 142 εκατομμύρια άνθρωποι αντίστοιχα, υποσιτίζονται. Το 30% των νεογέννητων στην Νότια Ασία είναι κάτω του φυσιολογικού βάρους. Κατά το 2016, η τιμή θνησιμότητας νεογέννητων, νηπίων, και κάτω των 5 ετών, ήταν αντιστοίχως 18.6, 30.6, 40.8, ανά 1000 γεννήσεις παγκοσμίως. Το 2016, είχαμε παγκοσμίως 440 χιλιάδες θανάτους από ελονοσία, εκ των οποίων το 70% αφορούσε παιδιά κάτω των 5 ετών, περίπου 800 παιδιά ανά ημέρα. 900 χιλιάδες θάνατοι παιδιών κάτω των 5 ετών από πνευμονία, δηλαδή περίπου 2.5 χιλιάδες παιδιά ανά ημέρα. Η παιδική δουλεία ανέρχεται στο 25% των παιδιών παγκοσμίως, και αφορά ηλικίες 5-17.

Η Βίβλος προτείνει διάφορους λόγους, που όμως **δεν** καλύπτουν τις παραπάνω περιπτώσεις. Ο κάθε συγγραφέας του κάθε επιμέρους βιβλίου της, έχει διαφορετική γνώμη. Για παράδειγμα, κατά τους προφήτες, τα δεινά επιτρέπονται από τον Θεό, προκειμένου να συνετίσει τον λαό του. Αυτό όμως, δεν εξηγεί γιατί πλήττονται (και) άνθρωποι που δεν δέχονται τον συγκεκριμένο θεό. ή γενικά δεν δέχονται θεότητα. Ή για κρίση. Στην πραγματικότητα, καμία κρίση δεν συμβαίνει στους κύριους υπαίτιους όλων αυτών.

Για τον συγγραφέα του βιβλίου «Δανιήλ», τα δεινά οφείλονται στο ότι στον κόσμο μας κυριαρχούν οι δυνάμεις του κακού. **«Σύντομα»** όμως ο Θεός θα δώσει ένα τέλος και θα εγκαταστήσει την επίγεια βασιλεία του, όπου οι αγνοί και λυτρωμένοι θα κυβερνούν. Τότε το κακό θα σταματήσει και η δικαιοσύνη θα επικρατήσει για πάντα. Εκ των πραγμάτων, αυτή η εσχατολογική θεώρηση απέτυχε. Για τον συγγραφέα του βιβλίου «Ιώβ», ο Θεός επιτρέπει στις δυνάμεις του κακού **να δοκιμάσουν** τον δίκαιο Ιώβ, για να αποδειχτεί η αγάπη και η πίστη του Ιώβ στον Θεό. Σαν να μην ξέρει ο Θεός, δηλαδή. Όταν περάσει ο πειρασμός, τότε έρχεται η «αποκατάσταση» σε αυτήν την ζωή. Ένας Θεός που αφήνει τον «Διάβολο» να παίξει με την δυστυχία ενός πιστού ανθρώπου. Πέρα από το παράλογο του πράγματος, ούτε αυτό μπορεί να εξηγήσει τα δεινά.

Θα ασχοληθούμε με το τρίτο κεφάλαιο του βιβλίου **«Γένεση»**, όπου περιγράφεται η λεγόμενη πτώση των «πρωτόπλαστων». **Σε αυτό το κεφάλαιο στηρίζεται η πατερική ορθόδοξη θεολογία.** Μέσα από την πατερική ερμηνευτική προσέγγιση, προσπαθεί να δικαιολογηθεί θεολογικά το κακό που βλέπουμε γύρω μας. Μόνο που υπάρχει ένα πρόβλημα. Η ερμηνευτική της θεολογίας δεν συμφωνεί με τα ίδια τα κείμενα. Αυτό θα το δούμε αναλυτικά παρακάτω. Κύριες πηγές θα έχουμε το ίδιο το βιβλικό κείμενο με την μετάφραση των Εβδομήκοντα, την Δογματική του Ν. Ματσούκα που συνοψίζει την πατερική γραμμή, και δευτερευόντως θα παραθέσουμε την κριτική του Πορφυρίου και του Ιουλιανού. Όπου υπάρχουν σοβαρές διαφοροποιήσεις στην μετάφραση, θα δούμε και τις άλλες εκδοχές από τα «Εξαπλά» του Ωριγένη .

Γενικά περί του κειμένου

Το θέμα που πραγματεύεται το κεφάλαιο, είναι η λεγόμενη «πτώση» των «πρωτόπλαστων», στην οποία οφείλονται όλα τα δεινά της ανθρωπότητας και της οικουμένης, κατά τους συγγραφείς του κειμένου. Σύμφωνα με τον καθηγητή δογματικής και συμβολικής θεολογίας, **Ν. Ματσούκα**, η διήγηση προέρχεται «*από την γιαχβική πηγή*» (Γ΄ τόμος, σ. 200), και είναι «*μυθική, εικονική, και*

παραβολική» (ο. π σ. 201). Τα επιμέρους στοιχεία, προκειμένου να κατασκευαστεί η «ιστορία» και να ερμηνευτεί το κακό, είναι παρμένα από τις μυθολογίες άλλων λαών. Ο καθηγητής Θεολογίας **Μ. Κωνσταντίνου** που ειδικεύεται στην Π. Διαθήκη, αναφέρει: «[...] **η ύπαρξη μυθολογικού υλικού στις βιβλικές αφηγήσεις θα πρέπει να θεωρείται αυτονόητη**, καθώς οι ιεροί συγγραφείς, στην προσπάθειά τους να βοηθήσουν τους αναγνώστες τους να κατανοήσουν την αλήθεια των κειμένων τους, ήταν σχεδόν υποχρεωμένοι να χρησιμοποιήσουν τους ευρύτατα διαδεδομένους στην περιοχή μύθους, εφόσον αυτοί ήταν γνωστοί στους ανθρώπους της εποχής τους και προσφέρονταν για την επίτευξη του στόχου τους». Σύμφωνα πάλι με τον ίδιο καθηγητή, «Ο κήπος της Εδέμ είναι αναμφίβολα μια εικόνα που απαντάται και **στους μύθους της Μεσοποταμίας** για τον κήπο των θεών. Τα δέντρα που χαρίζουν ζωή και γνώση και βρίσκονται στο κέντρο του Παραδείσου, προέρχονται επίσης από ανάλογες **μυθικές παραστάσεις** της εποχής» **(Βήματα Εισαγωγής στην Π. Διαθήκη)**.

Αυτό που παρατηρούμε, είναι ότι και οι δύο προσπαθούν να αποφύγουν το θέμα της ιστορικότητας, μεταφέροντας την διήγηση στο θεολογικό κομμάτι. Αυτοί οι ισχυρισμοί είναι σχετικά «νέο φρούτο». Αν δούμε τι έλεγαν οι θεολόγοι κατά τους πρώτους αιώνες, θα διαπιστώσουμε ότι για αυτούς όλα αυτά ήσαν «γεγονότα». Βέβαια, δεν γνώριζαν εκείνη την μακρινή εποχή ούτε την ηλικία του ανθρώπινου είδους, ούτε είχε ακόμα αναπτυχθεί η συγκριτική θρησκειολογία.

«Η πατερική θεολογία στηρίζεται εξολοκλήρου στο περιεχόμενο του τρίτου κεφαλαίου της Γένεσης» (Ν. Ματσούκας).

Γένεση, 3: 1-24

«Ο δε όφις ην φρονιμώτατος πάντων των θηρίων των επί της γης **ων εποίησεν Κύριος ο Θεός**» (Γένεση, 3: 1).

Η διήγηση είναι ξεκάθαρη. Μιλάει για φίδι. Ούτε για τον Σατανά, ούτε για τις δυνάμεις του κακού. Συνυπολογίζεται με τα «θηρία» της γης «ων εποίησεν Κύριος ο Θεός». Ο Θεός λοιπόν έφτιαξε το φίδι όπως και όλα τα άλλα. Αντιθέτως, τον Σατανά δεν τον έφτιαξε ο Θεός. Ο Θεός, πάντα κατά την θεολογία, έφτιαξε τον Εωσφόρο. Αυτός είναι που αποστάτησε και έγινε Σατανάς, δηλαδή αντικείμενος. Αν ταυτίσουμε το φίδι με τον Σατανά, τότε ο Θεός έφτιαξε τον Εωσφόρο ως Σατανά. Γιατί όμως δεν αναφέρεται ο «Σατανάς», έστω ως υποκινητής του φιδιού; Διότι προφανώς, δεν είχε ακόμα κατασκευαστεί η έννοιά του κατά τον 9ο αιώνα π. κ. ε που ανάγεται η Γιαχβική πηγή.

Μία δεύτερη παρατήρηση είναι, ότι ενώ στην μετάφραση των Εβδομήκοντα αναφέρεται ότι ήταν «φρονιμότατος», στην μετάφραση του Σύμμαχου αναφέρεται **ως «πανουργότερος»**, και **«πανούργος»** κατά τον Ακύλα και τον Θεοδοτίωνα. **(Ωριγένης, Εξαπλά, Fridericus Field, Oxford University Press, σ. 15)**. Αυτή η αντίθεση ίσως να είναι μέρος της ερμηνευτικής. Επειδή είναι αντιφατικό κάτι που είναι φρονιμότατο να οδηγεί στον όλεθρο, κάποιιο μεταφραστής σκέφτηκαν να του αποδώσουν εξ αρχής την μοχθηρία. Περιττό να αναφέρουμε, ότι ένα φίδι δεν θα μπορούσε ποτέ να είναι είτε «φρόνιμο», είτε «πανούργο».

*«και **είπεν ο όφις τη γυναικί** τι ότι είπεν ο θεός ου μη φάγητε από παντός ξύλου του εν τω παραδείσω και **είπεν η γυνή τω όφει** από καρπού ξύλου του παραδείσου φαγόμεθα απο δε καρπού του ξύλου ο εστίν εν μέσω του παραδείσου είπεν ο θεός ου φάγεσθε απ' αυτού ουδέ μη άψησθε αυτού ίνα μη αποθανήτε» (Γένεση, 3: 1-3).*

Στην συνέχεια, η αφήγηση αναφέρει τον διάλογο μεταξύ Εύας-φιδιού. Πέρα από το αδύνατο του πράγματος, θα ήθελα να σταθώ σε αυτά που προβάλλονται από το βάθος. Την **«ολέθρια» διαλεκτική** και την **δήθεν «κατωτερότητα» του γυναικείου φύλου**.

Οι συγγραφείς, βάζουν το φίδι να πιάνει κουβέντα με την Εύα. Η Εύα, αφού αναφέρει ορισμένες ενστάσεις, τελικά πείθεται και οδηγείται η ίδια και ο Αδάμ στην καταστροφή.

Η διαλεκτική (που παρουσιάζεται ως εργαλείο του όφεως) είναι αντίθετη και ενάντια στο πρόσταγμα της θρησκευτικής εξουσίας, που δεν δέχεται εξέταση ή αντιρρήσεις. Αυτό κατακρίνεται έμμεσα εδώ. Ενώ στο δεύτερο κεφάλαιο έχουμε έναν Θεό που προστάζει τον Αδάμ για το «καλό» του, χωρίς όμως να του εξηγεί το «γιατί» και το «πως», εδώ έχουμε στιχομυθία, αντίρρηση, πειθώ.

Ο όφις πάει στην γυναίκα, δεν πάει στον άνδρα. Η γυναίκα είναι που δεν τήρησε πρώτη την εντολή του Θεού και που παρέσυρε τον Αδάμ. Αυτή η αντίληψη για την δήθεν κατωτερότητα του γυναικείου φύλου και του ότι είναι υπεύθυνη, θα περάσει και στον Χριστιανισμό. Θα γράψει ο πλαστογράφος της Α΄ προς Τιμόθεον επιστολής, μιας επιστολής στο όνομα του Παύλου αλλά χωρίς να είναι δική του κατά τους μελετητές, **«Γυναικί δε διδάσκειν ουκ επιτρέπω, ουδέ αυθεντείν ανδρός, αλλ' εν ησυχία. Αδάμ γαρ πρώτος επλάσθη, είτα Εύα· και **Αδάμ ουκ ηπατήθη, η δε γυνή απατηθείσα εν παραβάσει γέγονε» (κεφ. 2: 12-14)**.**

«και είπεν ο όφεις τη γυναικί ου θανάτω αποθανείσθε ήδει γαρ ο θεός ότι εν η αν ημέρα φάγητε απ' αυτού **διανοιχθήσονται** υμών οι οφθαλμοί και έσεσθε ως θεοί γινώσκοντες καλόν και πονηρόν» (Γένεση, 3: 4-5).

Ας εξετάσουμε την συμπεριφορά του Θεού και την συμπεριφορά του φιδιού απέναντι στον άνθρωπο. Ο Θεός, χωρίς να εξηγήσει το «γιατί», έδωσε στον Αδάμ μια εντολή. Τον είχε διατάξει: «Ενετείλατο Κύριος ο Θεός τον Αδάμ λέγων από παντός ξύλου του εν τω παραδείσω βρώσει φάγη, από δε του ξύλου του γινώσκειν καλόν και πονηρόν ου φάγεσθε απ' αυτού η δ' αν ημέρα φάγητε απ' αυτού θανάτω αποθανείσθε» (Γένεση, 2: 16-17). Στην μετάφραση του Σύμμαχου, αναφέρεται κάτι παραπλήσιο: «Ου μη φάγη απ' αυτού· ην δ' αν ημέρα φάγη από του ξύλου, θνητός έση» (**Ωριγένης, Εξαπλά, Fridericus Field, Oxford University Press, σ. 14**). Γιατί όμως θα γινόταν αυτό; Γιατί θα ξέφευγε η κατάσταση από έναν παντοδύναμο Θεό; Γράφει ο Ν. Ματσούκας, «Η πατερική θεολογία εντάσσει όλο αυτό το δράμα και τη σχέση στα όρια κτιστού- ακτίστου, όντος και μη όντος. Η κτίση νομοτελειακά μετέχει στον άκτιστο Θεό. Η μετοχή αυτή εξασφαλίζει το είναι και την περαιτέρω προκοπή. Η περαιτέρω αυτή προκοπή των λογικών πλασμάτων, κατά τα δεδομένα του κατ' εικόνα και του καθ' ομοίωσιν, πραγματώνεται **στην υπάκοη σχέση του μη όντος, του κτίσματος, προς τον ζωοδότη Θεό**. Επομένως μια στρεβλή και **ανυπάκοη** σχέση δεν εξαφανίζει μηδενιστικά τον άνθρωπο, αλλά **διακόπτει την ανάπτυξη**, σκοτεινιάζει το ζωτικό περιβάλλον της ζωοποιού σχέσης» (**Δογματική και συμβολική θεολογία, τ. Γ', σ. 204**). Ακόμα όμως και με αυτήν την ερμηνεία, πάλι δεν εξηγείται το γιατί ο παντοδύναμος θεός που έφτιαξε τον άνθρωπο, δεν κατάφερε να «θεραπεύσει» αυτήν την σχέση αμέσως. Ένας που αγαπάει, δεν παραιτείται έτσι εύκολα. Αν ένας άνθρωπος κάνει τα πάντα για να σώσει την σχέση του, πόσο περισσότερο ένας παντοκράτορας Θεός.

Από τι εμποδίστηκε ο Θεός; Γιατί τιμώρησε τον άνθρωπο, όπως θα δούμε παρακάτω; Ποιος νοήμων άνθρωπος δεν θα επιθυμούσε την πρότερη κατάσταση; Η Βίβλος, σε άλλο σημείο, είναι ξεκάθαρη στο ότι όταν ο άνθρωπος λυπηθεί κατά Θεό, τότε μέσα του γεννιέται η μετάνοια που οδηγεί σε σωτηρία αμεταμέλητη (Β' Κορινθίους, 7: 10).

Υποτίθεται ότι μιλούσαν με τον Θεό, άρα η ύπαρξή του ήταν δεδομένη σε εκείνους. Πάντως, τόσο στην περίπτωση του ανθρώπου όπως και στην περίπτωση του Εωσφόρου, δεν μας δίδονται σαφείς απαντήσεις στο γιατί δεν συνήλθαν οι «εκπεσόντες». Τόσο αναισθητοι ήταν; Τόσο άφρονες; Ή απλά δεν συνέβησαν ποτέ

όλα αυτά; Μήπως είναι ένα κατασκευασμένο σενάριο που αποσκοπεί σε πολύ συγκεκριμένους θρησκευτικούς στόχους;

Το φίδι πάντως αποκαλύπτει πράγματα που ήξερε ο Θεός, αλλά ποτέ δεν τα ανακοίνωσε στο πλάσμα του. Λέει, ότι η βρώση από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού, όχι μόνο δεν θα είχε ως συνέπεια τον θάνατο, αλλά θα διανοίγονταν τα μάτια τους και θα γίνονταν ως θεοί, γνωρίζοντας το καλό και το πονηρό. Αυτά επαληθεύτηκαν. Όπως θα δούμε και παρακάτω, οι «πρωτόπλαστοι» έφτασαν στην ισοθεία. Ο θάνατος, τα δεινά, και η έξωσή τους από την Εδέμ, επεβλήθησαν ως ποινές, και δεν είχαν καμία σχέση με την βρώση του συγκεκριμένου καρπού. Ήταν η αντίδραση ενός μοχθηρού όντος που οι δούλοι του δεν τον υπάκουσαν. Αλλά γιατί λέει **«διανοιχθήσονται υμών οι οφθαλμοί»**; Διότι προφανώς, ήσαν κλειστοί. Ο Θεός τους είχε κλειστά τα πνευματικά μάτια, κρατώντας τους μακριά από την γνώση. Ο Σύμμαχος μεταφράζει το «διανοιχθήσονται» των Εβδομήκοντα, ως **«συνετισθήσονται»** (Ωριγένης, **Εξαπλά, Fridericus Field, Oxford University Press, σ. 16**).

Ο Θεός είχε βάλει το συγκεκριμένο δέντρο μέσα στην Εδέμ και είχε δώσει εντολή απαγόρευσης. Γιατί όμως το τοποθετεί, ενώ ήξερε ότι θα είχε οδυνηρές συνέπειες για τον άνθρωπο και για όλη την κτίση, που έτσι και αλλιώς δεν συμμετείχε στην «παράβαση»; Και γιατί απαγορεύει την γνώση και την σύνεση; Εύλογα ρωτά ο Πορφύριος, **«Γιατί ο Θεός απαγόρευσε την γνώση του καλού και του κακού; Σύμφωνοι, απαγόρευσε το κακό, αλλά γιατί και το καλό;»** (Απόσπασμα 42).

Διότι, το ιερατείο απαγορεύει την γνώση. Αυτή κατακρίνεται στα χωρία αυτά. Αυτό είναι το μήνυμα. Η εντολή του Θεού, είναι η εντολή του ιερατείου. Και αυτό, δεν θέλει σκεπτόμενους ανθρώπους. Θέλει υπάκουους δούλους. Γράφει ο Ιουλιανός στο **«Κατά Γαλιλαίων»**, **«Δεν είναι υπερβολικά παράλογο να απαγορεύει ο θεός να ξεχωρίζουν οι άνθρωποι που ο ίδιος έπλασε το καλό από το κακό; Διότι τί θα μπορούσε να είναι πιο ηλίθιο από κάποιον που δεν μπορεί να ξεχωρίζει το καλό από το κακό; Διότι είναι φανερό ότι τα δεύτερα, εννοώ τα κακά, δεν θα τα αποφύγει, ενώ τα πρώτα, εννοώ τα καλά, δεν θα τα επιδιώξει»** (89a).

«και είδεν η γυνή ότι καλόν το ξύλον εις βρώσιν και ότι αρεστόν τοις οφθαλμοίς ιδείν και ωραίον εστίν του κατανοήσαι και λαβούσα του καρπού αυτού έφαγεν και έδωκεν και τω ανδρί αυτής μετ' αυτής και έφαγον και διηνοιχθησαν οι οφθαλμοί των δυο και έγνωσαν ότι γυμνοί ήσαν και έρραψαν φύλλα συκής και εποίησαν εαυτοίς περιζώματα και ήκουσαν την φωνήν κυρίου του θεού περιπατούντος εν τω

παραδείσω το δειλινόν και εκρύβησαν ο τε Αδάμ και η γυνή αυτού από προσώπου κυρίου του θεού εν μέσω του ξύλου του παραδείσου»(Γένεση, 3: 6-8).

Η Εύα πείθεται και δοκιμάζει από το δέντρο της γνώσης, το οποίο ήταν καλό στην γεύση, ευάρεστο στα μάτια και ωραίο. Γιατί να είναι έτσι; Γιατί να μην είναι ξερό; Γιατί να μην έχει καρπούς; Γιατί να υπάρχει; Είναι φανερό, ότι εδώ κατακρίνεται και η ομορφιά, το ωραίο.

Η θεολογία ισχυρίζεται: «Στον Παράδεισο ο άνθρωπος έπρεπε να γυμνάσει τη βούλησή του στον αγώνα και τη διελκυστίνδα υπακοής- παρακοής, για να φτάσει με τη συνδημιουργική ανάπτυξη στην ισοθεία, στο καθ' ομοίωσιν Θεού, που είναι δώρα του πλάστη. Το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού, κατά τον Ιωάννη Δαμασκηνό είναι για τη δοκιμασία και τη γυμνασία της ανθρώπινης βούλησης» **(Δογματική και συμβολική θεολογία, τ. Γ', σ. 205)**.

Όμως, για να έχει νόημα μία τέτοια «γυμνασία», θα έπρεπε ο άνθρωπος να είναι ενήμερος. Να ξέρει γιατί επιλέγει. Τέτοια πράγματα δεν υπάρχουν βέβαια στην υπό εξέταση αφήγηση. Ο άνθρωπος είχε δύο επιλογές. Είτε να υπακούσει και να μην φάει, είτε να παρακούσει και να φάει. Η όποια ελευθέρα βούλησή του, περιορίζεται ανάμεσα σε αυτά τα δύο ενδεχόμενα. Αυτό το εύρος όμως των δύο αυτών επιλογών, δεν καθορίστηκε από τον ίδιο τον άνθρωπο. Άλλος το καθόρισε. Κατά λογική συνέπεια, η ελευθερία του είναι περιορισμένη. Δεν επιλέγει αυτό που πραγματικά θέλει, αλλά άγεται και φέρεται από την ανάγκη υπακοής, ή μη υπακοής. Σαν να βρίσκεται ξαφνικά σε ένα σταυροδρόμι και καλείται να επιλέξει ανάμεσα σε δρόμους. Εκεί όμως δεν βρέθηκε επειδή το ήθελε. Και αν θέλει να διαλέξει άλλον δρόμο, αυτός δεν υπάρχει.

Επειδή ο άνθρωπος, κατά τον Αριστοτέλη, από την φύση του αρέσκειται στο να γνωρίζει -κάτι που ξέρουν οι κατασκευαστές των θρησκευτικών κειμένων, για αυτό τον λόγο παρουσιάζουν τον καρπό της γνώσης όμορφο μεν, αλλά που κρύβει την καταστροφή. Το άνοιγμα των οφθαλμών παρουσιάζεται ως «γύμνωση». Τότε ακριβώς ακούν τα «βήματα» του Θεού. Δεν είναι όμως παράξενο που ο Θεός ρωτά πού είναι ο Αδάμ και η Εύα; Ακόμα και αν ρωτά ρητορικά, αυτό που καταλαβαίνουμε είναι ότι έρχεται μάλλον για να απαγγείλει ποινές, παρά για να γιατρεύσει. Επίσης, γιατί επεμβαίνει τώρα και όχι νωρίτερα; Γιατί δεν εμπόδισε το φίδι; Έλειπε; Δεν είναι πανταχού παρών; Ένα φίδι, που ο ίδιος έφτιαξε, έπεισε τον άνθρωπο να γευτεί από το «δέντρο της γνώσης», που πάλι ο Θεός εποίησε. Ο Θεός είναι απών από όλα αυτά, και εμφανίζεται στο τέλος για να απαγγείλει τις

τιμωρίες.

«και εκάλεσεν κύριος ο θεός τον Αδάμ και είπεν αυτώ Αδάμ που ει και είπεν αυτώ την φωνήν σου ήκουσα περιπατούντος εν τω παραδείσω και εφοβήθην ότι γυμνός ειμί και εκρύβην και είπεν αυτώ τις ανήγγειλεν σοι ότι γυμνός ει μη από του ξύλου ου εντειλάμην σοι τούτου μόνου μη φαγείν απ' αυτού έφαγες και είπεν ο Αδάμ η γυνή ην έδωκας μετ' εμού αύτη μοί έδωκεν από του ξύλου και έφαγον και είπεν κύριος ο θεός τη γυναικί τι τούτο εποίησας και είπεν η γυνή ο όφεις ηπάτησεν με και έφαγον» (Γένεση, 3: 9-13).

Το ιερατείο, δικαιολογώντας τον Θεό ως άμοιρο ευθύνης, παρουσιάζει τους μη υπεύθυνους ως υπεύθυνους. Ζητά λόγο από ανθρώπους, που χαρακτηρίζονται από την πατερική θεολογία ως «νήπια». Η νηπιότητά τους δηλώνει την έλλειψη εμπειρίας. Γράφει ο Ν. Ματσούκας σχετικά: «Αντί ο ατελής άνθρωπος, ο νήπιος, να πάρει το δρόμο της προκοπής και της τελείωσης, για να γίνει θεός κατά χάρη, επαναστατεί και βάζει κατά φαντασία στο θρόνο του θεού τον εαυτό του, σταματώντας να τον δοξάζει και να τον ευχαριστεί» **(Δογματική και συμβολική θεολογία, τ. Γ', σ. 206)**.

Ο Θεός ζητά λόγο από τα «νήπια» και τα τιμωρεί, όπως και την υπόλοιπη κτίση που δεν φταίει σε κάτι. Ο Αδάμ κατακρίνει την Εύα και η Εύα το φίδι. Παράλογο σενάριο, που σε παλαιότερες εποχές εξυπηρετούσε πολύ.

«και είπεν κύριος ο θεός τω όφει ότι εποίησας τούτο **επικατάρατος συ** από πάντων των κτηνών και από πάντων των θηρίων της γης επί τω στήθει σου και τη κοιλία πορεύση και γην φάγη πάσας τας ημέρας της ζωής σου» (Γένεση, 3: 14).

Από εδώ και κάτω, αρχίζουν οι τιμωρίες. Εδώ, ο Θεός καταριέται το φίδι. Αν το φίδι, κατά όπως λένε οι θεολόγοι, αντιπροσωπεύει τις δυνάμεις του κακού, η κατάρα πάει στο φίδι και όχι σε αυτές. Όπως θα δούμε όμως παρακάτω, το φίδι είναι που είπε την αλήθεια που απέκρυψε ο θεός.

«και έχθραν θήσω ανά μέσον σου και ανά μέσον της γυναικός και ανά μέσον του σπέρματος σου και ανά μέσον του σπέρματος αυτής αυτός σου τηρήσει κεφαλήν και συ τηρήσεις αυτού πτέρναν»(Γένεση, 3: 15).

Εδώ, οι χριστιανοί βλέπουν το «πρωτευαγγέλιο». Βλέπουν «προφητεία» για την αποστολή του Υιού του Θεού προκειμένου να συντρίψει τον Διάβολο και να λυτρώσει το ανθρώπινο γένος. Είναι όμως πασιφανές, ότι στα παραπάνω ασαφή

λόγια, ο καθένας θα μπορούσε να ισχυριστεί το οτιδήποτε. Ας επιχειρήσουμε μια μικρή ανάλυση, και ας δούμε κατά πόσο μπορεί να υπονοείται εδώ ο Χριστός. Ο Θεός θα στήσει έχθρα μεταξύ του φιδιού και της γυναίκας. Ποιάς γυναίκας; Της γυναίκας που έχει μπροστά του, της Εύας. Και ανάμεσα στο σπέρμα του φιδιού και στο σπέρμα της συγκεκριμένης γυναίκας. «Σπέρμα», μπορεί να νοηθεί και ο «απόγονος», στην Βίβλο. Είτε δεχτούμε το φίδι ως φίδι, είτε ως τον Διάβολο, είναι αδύνατον να μιλάμε για απογόνους. Στην πρώτη περίπτωση είναι γελοίο (και δεν είναι το μόνο) και στην δεύτερη, ο Διάβολος δεν έχει απογόνους, καθώς υποτίθεται ότι είναι πνεύμα. Κάποιος απόγονος της Εύας θα τσιμπήσει το κεφάλι του φιδιού και το φίδι (το συγκεκριμένο!) θα του τσιμπήσει την φτέρνα. Νομίζω ότι η υποτιθέμενη «προφητεία» είναι...«ξεκάθαρη».

«και τη γυναικί είπεν **πληθύνων πληθύνω τας λύπας σου και τον στεναγμόν σου** εν λύπαις τέξη τέκνα και προς τον άνδρα σου η αποστροφή σου και **αυτός σου κυριεύσει** τω δε Αδάμ είπεν ότι ήκουσας της φωνής της γυναικός σου και έφαγες από του ξύλου ου εντειλάμην σοι τούτου μόνου μη φαγείν απ' αυτού **επικατάρατος η γη εν τοις έργοις σου** εν λύπαις φάγη αυτήν πάσας τας ημέρας της ζωής σου ακάνθας και τριβόλους ανατέλει σοι και φάγη τον χόρτον του αγρού εν ιδρώτι του προσώπου σου φάγη τον άρτον σου **έως του αποστρέψαι σε εις την γην εξ ης ελήμφθης** οτι γη ει και εις γην απελεύση»(Γένεση, 3: 16-19).

Στο σημείο αυτό, οι άγνωστοι συγγραφείς και διασκευαστές, προσπαθούν να απαντήσουν στο πρόβλημα του κακού, από την άποψη των συνεπειών. Ο Θεός πληθαίνει τους πόνους της κυοφορίας και θέτει την γυναίκα κάτω από την κυριαρχία του άνδρα. Μάλιστα, ο Σύμμαχος μεταφράζει ως «ορμή», την λέξη «αποστροφή» των Εβδομήκοντα. **(Ωριγένης, Εξαπλά, Fridericus Field, Oxford University Press, σ. 16).**

Καταριέται και τον Αδάμ. Καταριέται την γη και καταδικάζει τον άνθρωπο να πεθαίνει και να επιστρέφει στο χώμα. Ο Θεοδοτίων μεταφράζει, «**επικατάρατος η [γη] αδαμά εν τη παραβάσει σου**» **(Ωριγένης, Εξαπλά, Fridericus Field, Oxford University Press, σ. 16).**

Αν ο θεός επενέβαινε σωτήρια, δεν θα υπήρχε όλη αυτή η κατάληξη. Αντί να φροντίσει να προστατεύσει τους «πρωτόπλαστους» και να μην γίνει το θέλημα των αντίθεων δυνάμεων, φροντίζει να τους δώσει...δερμάτινους χιτώνες.
«και εκάλεσεν Αδάμ το όνομα της γυναικός αυτού ζωή ότι αύτη μήτηρ πάντων

των ζώντων και εποίησεν κύριος ο θεός τω Αδάμ και τη γυναικί αυτού χιτώνας
δερματίνους και ενέδυσεν αυτούς»(Γένεση, 3: 20-21).

Για την θεολογία όμως, «Όλα αυτά τα δεινά πείθουν ότι ο αφηγητής και
συντάκτης του κειμένου εν ουδενί κατ' ουδένα τρόπον ουδαμώς εννοεί τη σχέση
του ανθρώπου προς το συγκεκριμένο θείο θέλημα με περιεχόμενο ηθικό, νομικό
και δικαιοκικό» **(Δογματική και συμβολική θεολογία, τ. Γ', σ. 201).**

Είναι οι γνωστές θεολογικές «σάλτσες». Τώρα, από πού γνωρίζουν οι ανώνυμοι
συντάκτες, αν υποθέσουμε ότι όλα αυτά είναι γεγονότα, όλα όσα συνέβησαν και
το τι ειπώθηκε; Αφού δεν υπήρχαν άλλοι άνθρωποι. Πως ήξεραν τι έγινε περίπου
5.000 χρόνια πριν από αυτούς; Και γιατί υπάρχουν διαφορές στις μεταφράσεις;

Και τώρα ερχόμαστε στο πιο αποκαλυπτικό χωρίο του κεφαλαίου...

**«και είπεν ο θεός ιδού Αδάμ γέγονεν ως εις εξ ημών του γινώσκειν καλόν
και πονηρόν και νυν μήποτε εκτείνη την χείρα και λάβη του ξύλου της ζωής και
φάγη και ζήσεται εις τον αιώνα»** (Γένεση, 3: 22).

Βλέπουμε, ότι το φίδι είχε δίκιο. Η βρώση του καρπού οδήγησε τους
«πρωτόπλαστους» στην ισοθεία. Κάτι που δεν τους είχε πει ο Θεός. Ο Αδάμ έγινε
σαν ένας από εμάς, γνωρίζοντας το καλό και το πονηρό, λέει ο Θεός, μιλώντας
στο πρώτο πληθυντικό. Αν δεχτούμε ότι όντως ο Αδάμ έπεσε, εφόσον έφτασε στην
ισοθεία, άρα και ο Θεός είναι σε πτώση. Αν δεχτούμε ότι ο Θεός δεν είναι σε
πτώση, συνεπώς ούτε ο Αδάμ είναι. Αν η γνώση του καλού και του κακού είναι
«πτώση», εδώ ο Θεός παρουσιάζεται να έχει αυτή τη γνώση.

Το μόνο που θα μπορούσαμε να δεχτούμε δια της λογικής, είναι ότι θεωρείται
«πτώση», διότι απλά δεν υπάκουσε στον θεό. Σε αυτό συνηγορεί και η μετάφραση
του Σύμμαχου, ο οποίος την φράση, «ιδού Αδάμ γέγονεν ως εις εξ ημών του
γινώσκειν καλόν και πονηρόν», την μεταφράζει ως «*Ιδέ, ο Αδάμ γέγονε ομού **αφ'**
εαυτού γινώσκειν καλόν και πονηρόν»* **(Ωριγένης, Εξαπλά, Fridericus Field,
Oxford University Press, σ. 17).**

Επίσης, σε κανένα σημείο δεν είδαμε την πρόθεση του θεού να του δώσει
αργότερα τον καρπό. Αν θεωρήσουμε ότι ως «θεός», υπονοείται το ιερατείο και ο
καρπός η «απαγορευμένη γνώση» που δεν πρέπει να διαρρεύσει στους κοινούς
θνητούς, τότε ίσως να βρισκόμαστε μπροστά σε μία κωδικοποιημένη «αλήθεια»
που κρύβεται πίσω από μύθους και σύμβολα.

Και καταλήγει η αφήγηση: «και εξαπέστειλεν αυτόν κύριος ο θεός εκ του παραδείσου της τρυφής εργάζεσθαι την γην εξ ης ελήμφθη και εξέβαλεν τον Αδάμ και κατώκισεν αυτόν απέναντι του παραδείσου της τρυφής και έταξεν τα χερουβίμ και την φλογίνην ρομφαίαν την στρεφομένην φυλάσσειν την οδόν του ξύλου της ζωής» (Γένεση, 3: 23-24).

Κλείνουμε με τον σχολιασμό του Ιουλιανού:

*Το σπουδαιότερο είναι ότι **ο θεός απαγόρευσε στον άνθρωπο να γευθεί τη φρόνηση**, από την οποία πιο πολύτιμο δεν θα μπορούσε να υπάρχει για τον άνθρωπο. Διότι είναι βέβαια φανερό ακόμη και στους ανόητους ότι η διάκριση του καλού από το χειρότερο είναι έργο της φρόνησης · επομένως **το φίδι είναι περισσότερο ευεργέτης** και όχι καταστροφέας του ανθρωπίνου γένους. Για τους λόγους αυτούς ο θεός πρέπει να χαρακτηρίζεται **φθονερός**. Διότι, όταν είδε ότι ο άνθρωπος μετέχει στη φρόνηση, για να μην απολαύσει, λέει, το ξύλο της ζωής, τον έδιωξε από τον παράδεισο [..]. Αν λοιπόν ο καθένας από τους μύθους αυτούς δεν έχει κάποια κρυφή ερμηνεία, όπως εγώ πιστεύω, οι λόγοι για τον θεό είναι γεμάτοι από πολλές βλασφημίες. Διότι η άγνοια, ότι αυτή που δημιουργήθηκε ως βοηθός του θα γίνει η αιτία της πτώσης του και η απαγόρευση της γνώσης του καλού και του κακού, κάτι που φαίνεται ότι δίνει συνοχή στον ανθρώπινο νου, κι ακόμη ο φθόνος μήπως ο άνθρωπος παίρνοντας από το δέντρο της ζωής από θνητός γίνει αθάνατος είναι χαρακτηριστικό **φθονερού και ζηλότυπου πολύ όντος**.*

(89b- 94a)

Υποσημείωση

Την ερμηνευτική παραποίηση της διηγήσεως του τρίτου κεφαλαίου της «Γενέσεως» από τους χριστιανούς, παραδέχεται έμμεσα και ο Ιωάννης Ρωμανίδης, στο βιβλίο του «**Το Προπατορικό αμάρτημα**», εκδόσεις Π. Πουρναρά, έκδοση τρίτη, όπου γράφει:

Η ιδέα περί ηθικής τελειώσεως δεν εμφανίζεται σαφώς εις την διήγησιν της Γενέσεως περί δημιουργίας και πτώσεως. Υποστηρίζεται ότι η πτώσις εν τη Γενέσει, φέρει μάλλον μορφή δικανική. Ο Θεός μαζί με άλλας εντολάς δίδει εις τους πρωτόπλαστους και μίαν απαγορευτικήν εντολήν, της οποίας η παράβασις θα επέφερεν τας ταλαιπωρίας και τον θάνατον. Η άποψις αύτη περι

προπατορικού αμαρτήματος, μακράν βεβαίως της γνωστής μεταγενεστέρας φιλοσοφικής επεξεργασίας του Αυγουστίνου, διετηρήθη άνευ σημαντικής τινός αλλαγής υπό του μεταγενεστέρου Ιουδαϊσμού» (σελ. 118-119). Επίσης, λίγο παρακάτω, συμπληρώνει: «Οι Πατέρες και συγγραφείς της υπό εξέτασιν περιόδου πραγματεύονται το θέμα της πτώσεως υπό τας συνήθεις της βιβλικής παραδόσεως μορφάς, επί πλέον όμως προσθέτουν ορισμένα δια τον χριστιανισμόν ουσιαστικά στοιχεία, ειλημμένα εκ της περί ανθρωπίνου προορισμού διδασκαλίας του Χριστού».

(σελ. 120-121)

Διομήδης

Πηγές

1. Karlheinz Deschner, «Η εγκληματική ιστορία του Χριστιανισμού», εκδόσεις Κάκτος, Α΄ τόμος.
2. Αγία Γραφή, εκδόσεις «Ζωή», έκδοση 2004.
3. Ν. Ματσούκας, «Δογματική και συμβολική θεολογία», τόμος Γ΄, εκδόσεις Π. Πουρναρά, έκδοση 2005.
4. Μιλτιάδης Κωνσταντίνου, «Παλαιά διαθήκη· Μυθολογία των Εβραίων ή Βίβλος της Εκκλησίας;».
5. Για το έργο «Εξαπλά» του Ωριγένη, «Origenis Hexaplorum : quae supersunt sive veterum interpretum graecorum in totus Vetus Testamentum fragmenta, Fridericus Field, Oxford University Press», 1875, τόμος Α΄.
6. Πορφύριος, «Κατά Χριστιανών», εκδόσεις Κάκτος, έκδοση 2009, τ. 1.
7. Ιουλιανός, «Κατά Γαλιλαίων», εκδόσεις Ζήτρος, έκδοση 2012, τ. Γ΄.